
МЕЂУНАРОДНО ПОСЛОВНО ПРАВО

Решавање међународних спорова

Нова швајцарска правила за међународну арбитражу

У Швајцарској постоји више институционалних арбитража при привредним коморама (Цириха, Базела, Берна, Женеви и других градова), свака са посебним арбитражним правилима. Најпознатија су правила Привредне коморе Цириха, чију су примену често уговарале странке у међународним пословним трансакцијама.

Да би се уједначила правила за међународну арбитражу у Швајцарској, шест привредних комора је усвојило нова, тзв. Швајцарска правила за међународну арбитражу швајцарских трговинских комора (*Swiss Rules of International Arbitration of the Swiss Chambers of Commerce*). Правила су објављена на енглеском, немачком, француском и италијанском језику.

Швајцарска правила за арбитражу су заснована на *UNCITRAL*-овим арбитражним правилима, која су сачињена за *ad hoc* арбитраже. У *UNCITRAL*-овим правилима су извршене две групе измена: једне, којима су правила уподобљена за коришћење у оквиру институционалне арбитраже, и друге, којима су у правилник унета модерна решења из праксе међународне трговинске арбитраже.

Да би осигурали правилно спровођење поступака по Швајцарском правилнику привредне коморе Швајцарске су основале Арбитражни комитет који се састоји од стручњака који ће помагати коморама у примени Правилника. Поред тога, одређен је посебан комитет који доноси одлуке о захтевима за изузеће арбитра, те о месту арбитраже уколико се странке о томе нису споразумеле.

Утицај и улога привредних комора на арбитражу је сведен на најмању меру. Коморе спроводе поступак док се не конституише арбитражно веће, а потом им је улога сведена само на питања трошкова арбитражног поступка и на одређене консултације у вези са доношењем арбитражне одлуке од стране арбитражног већа; швајцарске коморе, за разлику од правилника неких других арбитражних институција (МТК, Спољнотрговинске арбитраже при ПКС) нису овлашћене да прег-

ледају одлуке пре објављивања (члан 40. став 4. Швајцарског правилника и члан 2.3 додатка Б уз тај Правилник).

Швајцарска арбитражна правила односе се на арбитраже отпочете после 1. јануара 2004. када се арбитражни уговор позива на та Правила или на правила једне од шест комора (члан 1.). Странка захтев за отпочињање арбитраже може поднети било којој од шест комора (члан 3. став 1.).

Швајцарска арбитражна правила садрже решења која се односе и на нека од контроверзних питања у праву међународне трговинске арбитраже, као што је спајање арбитражних поступака и учешће трећих лица у поступку, а садрже и правила за нека питања која иначе обично нису уређивана арбитражним правилницима (на пример, поверљив карактер поступка, чланови 43. и 44.).

Швајцарска правила могу се погледати на "вебсајту" www.swissarbitration.ch који садржи и корисне додатне информације.

Један или три арбитра

Број чланова арбитражног већа, по правилу одређују странке. Оне то чине у арбитражном споразуму или позивањем на арбитражна правила арбитражних институција (која садрже упуства о томе како се одређује број арбитра, и уопште како се именују арбитра, ако то странке саме нису предвиделе). Ако странке не одреде број арбитра, примењују се одредбе прописа. Тако, по члану 472. Закона о парничном поступку број арбитра мора бити непаран; ако број арбитра није одређен, свака странка поставља по једног арбитра, а они бирају председника (дакле, као правило се предвиђа трочлано арбитражно веће).

У упоредном праву прописи познају оба решења - ако странке ништа не одреде, прописи се опредељују или за арбитра појединца или за трочлано арбитражно веће. У прописима и у правилницима сталних арбитража наилази се и на флексибилнија решења (да орган именована или државни суд број арбитра одређују према околностима случаја - на предлог странке или по оцени самог органа, према вредности спора, компликованости случаја, броју странака и др.). Тако се у члану 5. Правилника Међународне арбитраже Америчког удружења за арбитражу предвиђа да се, ако се странке нису око тога споразумеле, именује један арбитра, с тим да стални орган арбитражне институције може да одлучи да је потребно именовати три арбитра, због великог обима, сложености и других околности случаја. Неки арбитражни правилници институционалних арбитража предвиђају када странке могу да именују више од једног арбитра, а садрже и правила по којима орган институције, чак и када су се странке определиле за три арбитра, може одредити да спор решава један арбитра (члан 8. Арбитражног правилника МТК, као и Међународна арбитражна правила Трговинске коморе Цириха у члану 10).

Иначе, у арбитражним прописима и арбитражним правилницима у овом погледу једнако је заступљено и правило да се именује један арбитра, као и правило да се именују три арбитра (ако странке нису саме одредиле број) - *UNCITRAL Arbitra*

tion Rules у члану 5. предвиђа да ће бити именована три арбитра ако странке нису одредиле број, у Правилнику Лондонског суда међународне арбитраже постављено је правило да суди арбитар појединац, осим ако није, "према околностима случаја, подесно да се именује трочлано веће" - члан 5. став 5.5., док се по члану 20. став 1. Правилника Међународног трговинског арбитражног суда при Трговинско-индустријској комори Руске Федерације образује веће од три члана; исто решење, да је правило да суди арбитар појединац, садржи и енглески Закон о арбитражи у члану 15. став 3, ако стране не одреде број, један арбитар се именује по члану 10 индијског Закона о арбитражи и мирењу, а три по члану 10. руског Закона о арбитражи.

По правилницима неких институционалних арбитража постоје правила односно критеријуми о томе када спор решава арбитар појединац, а када веће, ако се странке нису друкчије споразумеле. Тако по Правилнику Спољнотрговинске арбитраже при ПКС арбитар појединац суди ако спор не прелази САД \$ 70.000 (члан 26. став 1.).